

Kári Sólstein miðlar gransking í Útvarpinum:

Mær dámar at skeikla fatanina hjá fólki

Kári Sólstein hevur sum fáur megnað at gera torskild granskingarúrslit einföld. Í útvarpssendingum sínum hevur hann varpað ljós á alt frá víkingaílegum til silvurfiskar og hvalateljingar. Tær bestu sendingarnar eru eftir hansara tykki tær, sum geva fólki eina nýggja fatan av onkrum, tey hildu seg vita frammanundan.

Kári Sólstein hevur havt áhuga fyri gransking alt tað, hann minnst. Sum barn sat hann í nógv tímar og las Illustreret Videnskab, og sum ungur dæmði honum allarbest at síggja náttúrufilmur.

– Alt, sum bar á tað tøkniliga borðið, hevði mín áhuga. Náttúruvísindi og stjórnufrøði og eisini søga, men ikki sálarfrøði og hugvísindi, minnst hann.

Áhugin fyri vísindi er enn óskalaður. Tá Kári gongur túr um kvøldarnar, lurtar hann eftir podcasti við vísindaligum tilfari, og hann fylgir væl við øllum tí nýggja, ið kemur fram í vísindaheiminum.

Spyrji fyri lurtaran

Kári hevur í fleiri ár havt sendingina Vitan í Útvarpinum, har hann hevur viðgjørt alskyns evnir úr vísindaheiminum.

– Hugskotið um at hava eina vísindaliga sending í Útvarpinum kom fram á einum hugaroksfundi fyri nøkrum árum síðani. Eg bjóðaði meg fram at gera sendingina og fór í gongd beinanvegin, minnst hann.

Sendingin, sum fekk heitið Vitan, var fastur táttur á skránni í Útvarpinum í fleiri ár. Í seinastuni hevur sendingin bara verið á skránni av og á, tí Kári hevur havt aðrar uppgávur eisini.

Sendingarnar hjá Kára hava verið væl umtóktar.

– Eg hoyri ofta frá fólki, at tey eru ógvuliga glað fyri sendingarnar. Tey tíma øðliga væl at lurta eftir tilílkum tilfari, serliga tá tað er okkurt, sum hevur týdning fyri Føroyar.

Kári hevur ikki havt trupult við at finna evnir ella granskarar, sum eru fúsir at siga frá sínum arbeiði.

– Granskarar vilja fegnir siga frá tí, teir arbeiða við, og tey allarflestu duga væl at siga frá.

Uppgávan hjá Kára er at fáa tey ofta torskildu evnini gjørd skillig fyri vanligu lurtaran.

– Tann fyrsta fyritleytingin er, at eg má sjálvur skilja, hvat tað snýr seg um. Tí tosi eg altíð fyrst leingi við granskararnar um evnið. Tá ið vit fara í gongd við sjálva samrøðuna, seti eg meg í leiklutin hjá lurtaranum, sum einki veit. Eg spyrji teir spurningar, ið eg haldi, at lurtarin vil hava svaraðar, og

Kári Sólstein hevur í fleiri ár gjørt sendingar um gransking í Útvarpinum

spyrji ofta fleiri ferðir fyri at trýsta granskaran at greiða frá á ein skilligan hátt. Eg leggi einki í, um onkur heldur, at eg eri býttur, tí eg spyrji ikki fyri meg sjálvum, eg spyrji fyri lurtaran, og eg skal raka eina so breiða fjøld sum gjørligt, sigur hann.

– Fólk, sum eru innarlaga í einum evni, halda kanska, at tað er ov banalt. Men málbólkurin hjá mær er ikki aðrir granskarar. Tað er trailara-sjaufførurin, sum lurtar eftir útvarpi, meðan hann koyrir, og øll onnur vanlig fólk, sum ikki hava serligar fyritleytingar.

– Men sjálvandi skal eg eisini ansa eftir ikki at troytta fólk við at greiða alt ov væl frá øllum. Tað ræður um at finna javnvágina harímillum, og tað er nokkso ringt, sigur Kári.

Kári ger eisini nógv burtúrur at seta sendingarnar saman, so tær eru spennandi at lurta eftir.

– Tey seinastu árin havi eg arbeiðt nógv við frásøguhættum. Eg brúki nógv tónleik og ljóðmyndir,

og eg royni at fáa eina fasinatið inn í søguna, so lurtarin ikki bert verður fangaður, men eisini heldur fram at lurta. Eg hugsji nógv um, hvussu eg skal byrja søguna, og hvussu ferðin og søgugongdin skulu vera, sigur hann.

Skeikla siðbundnu fatanina

Kára dámar væl at siga frá søgum, sum geva fólki eina nýggja fatan av onkrum, tey hildu seg vita.

– Tað er spennandi at finna og siga frá søgum, sum kunnu skeikla ta siðbundnu fatanina hjá føroyingum. Sum til dømis at munkarnir ikki vóru teir fyrstu, sum komu til Føroya, men at fólk hava livað her kanska fleiri túsund ár, áðrenn munkarnir komu.

– Eg havi funnið fleiri spennandi søgur um Føroyar, sum eg havi brúkt í mínum sendingum, í útlandskum miðlum. Har hoyrði eg millum annað um ein granskara, ið hevði gjørt kjarnuboringar í føroyskum vøtnum fyri at finna fram til, nær fyrstu føroyingarnir

komu til landið. Og eina aðru ferð hoyrði eg um ein danskan DNA-granskara, sum hevði tikið royndir úr beinagrindunum á Fornminnis-savninum fyri at kortleggja, hvaðani víkingarnir komu, sigur hann.

Tær allarbestu søgurnar eru tó tær, sum fáa fólk at lurta eftir onkrum, sum tey als ikki hildu seg hava áhuga fyri.

– Lurtarin verður fangaður av at hoyra granskarar siga frá, sum eru ógvuliga hugtiknir av tí, teir arbeiða við. Tá ger tað tað sama, hvat evnið er, og fólk fáa nýggja vitan um okkurt, sum tey ikki vistu, at tey høvdu áhuga fyri, sigur Kári.

Tími ikki at nørdast

Hóast Kári hevur havt áhuga fyri vitan og gransking, síðani hann var smádrongur, hevur hann ongantíð sjálvur umhugað at gerast granskari.

– Eg havi áhuga fyri vísindum og haldi tað vera stuttligt at spjaða vitan um gransking. Men eg hevði ikki tímað at nørdast í einum evni í langa tíð, sum granskarar gera. Eg ivist ikki í, at tað er ein spennandi og fasinerandi verð, men eg hevði bara ikki havt tol til tað sjálvur, sigur hann.

Kári er útbúgvinn lærari við sergrein í alis- og evnafrøði, men hevur ongantíð arbeiðt sum lærari. Í staðin kom hann inn í miðlaheimin og hevur nú tikið diplom-útbúgving í journalistikk.

Hann heldur tað hava stóran týdning, at gransking verður miðlað.

– Tað er umráðandi, at fólk fáa eina fatan av, at tað, sum verður granskað, hevur týdning. Tað er lætt at skilja, at vit skulu granska í hjartasjúkum og fiskastovnum í Norðurlatlantshavi, men summi spyrja til dømis, hví nakar skal granska í gøtunøvnum. Men tá tað verður sett í ein samanhag, verður tað eisini spennandi, sigur hann.

Kári hevur ætlanir um at fara undir fleiri vísindaligar sendingar, møguliga eftir júl.

– Har er ov mikið av tilfari at taka av. Tað er fantastiskt, at vit sum so lítið land hava so nógv fólk, sum granska innan so nógv økir og brúka nógv tíð og orku uppá at loysa onkran trupulleika, sigur hann.

Granskingarráðið heiðrar góðari miðling av gransking

Granskingarráðið fer á Vísindavøkuni í ár á fimta sinni at heiðra ein persón, sum hevur dugað serliga væl at miðla granskingarúrslit, hevur víst á týdningin av gransking ella á annan hátt varpað ljós á nyttuna av vísindum.

Talan kann verða um granskara, miðlafólk ella annan, sum á greiðan og lætt skiljandi hátt hevur lýst granskingarúrslit og víst ávirkanina og týdningin av hesum á okkara gerandisdag. Tað kann vera í útvarps- ella sjónvarpssendingum, í greinum, fyrilestrum, bókum, plakatum ella øðrum.

Ein dómsnevnd við umboðum fyri felagið Føroysk Miðlafólk, Fróðskaparsetrið og Granskingarráðið velur besta boðið millum innkomnu uppskotini. Vinnarin verður kosin á Vísindavøkuni fríggjadagin 29. september.

Miðlaheidsúrslitin hjá Granskingarráðnum varð latin á fyrsta sinni í 2012, tá Dorete Bloch, professari í lívfrøði, fekk heiðurin.

Í 2013 varð Pál Weihe, professari í fólkheilsufrøði, heiðraður.

Í 2014 varð Kári Sólstein, journalistur, heiðraður.

Í 2015 varð Bogi Hansen, professari í havfrøði, heiðraður. Eingin miðlaheidsúrslit varð latin í 2016, men á Vísindavøkuni í ár fer Granskingarráðið aftur at heiðra ein persón, sum hevur dugað serliga væl at miðla gransking.